

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՄԱԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԷԿՈՒՄԵՆԻԿ ԵՐՐՈՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

Սեպտեմբերի 3-ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ծայրագույն Պատրիարք և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնությամբ Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու պատվիրակությունը, գլխավորությամբ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Միջեկեղեցական հարաբերությունների պատասխանատու Գերաշնորհ Տ. Եզնիկ արքեպիսկոպոս Պետրոսյանի, մեկնեց Ռումինիա՝ մասնակցելու Սիբիու քաղաքում գումարվող Համաեվրոպական երրորդ եկումենիկ համագումարին:

Հայ Եկեղեցու պատվիրակության կազմում են՝ Ռումինիայի և Բուլղարիայի հայոց թեմերի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Տիրայր արքեպիսկոպոս Մարտիրոսյանը, ԱՄՆ հայոց Արևելյան թեմի Միջեկեղեցական հարաբերությունների պատասխանատու և Ամերիկայի Քրիստոսի Եկեղեցիների Ազգային Խորհրդի նախագահ Գերաշնորհ Տ. Վիգեն արքեպիսկոպոս Այքազյանը, Մեծ Բրիտանիայի հայոց թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Նաթան եպիսկոպոս Հովհաննիսյանը, Երևանի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցու հոգևոր տեսուչ և ԵՊՀ Աստվածաբանության ֆակուլտետի դեկան Գերաշնորհ Տ. Անուշավան եպիսկոպոս Ժամկոչյանը, Ֆրանսիայի հայոց թեմից՝ Տ. Զատիկ վարդապետ Ավետիքյանը, Գերմանիայի հայոց թեմից՝ Հոգեշնորհ Տ. Սերովբե վարդապետ Իսախանյանը, Բուլղարիայի հայոց թեմի առաջնորդական փոխանորդ Հոգեշնորհ Տ. Արշեն վարդապետ Սանոսյանը, Իտալիայի հայոց հոգևոր հովիվ Հոգեշնորհ Տ. Առեն վարդապետ Շահինյանը, Մայր Աթոռի Միջեկեղեցական հարաբերությունների բաժնի վարիչ Հոգեշնորհ Տ. Հովակիմ վարդապետ Մանուկյանը, «Գարեգին Ա» հայագիտական և աստվածաբանական կենտրոնի փոխտնօրեն Հոգեշնորհ Տ. Գևորգ աբեղա Սարոյանը, Մայր Աթոռի Տեղեկատվական բաժնի տնօրեն Արծանապատիվ Տ. Վահրամ քահանա Մելիքյանը, Ռումինիայի հայոց թեմի հոգևոր սպասավոր Արծանապատիվ Տ. Գրիգոր քահանա Հովքան, Եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդի Հայաստանյան Կլոր Սեղան միջեկեղեցական բարեգործական հիմնադրամի գործադիր տնօրեն դոկտոր Կարեն Նազարյանը, Միջեկեղեցական հարաբերությունների բաժնի աշխատակից օր. Գայանե Ալեքսանյանը, Ինտերնետային բաժնի աշխատակից օր. Ալինա Թոփչյանը, Կլոր Սեղանի աշխատակից օր. Ծովինար Ղազարյանը, տիկին Նահրա Մարտիրոսյանը և Մեսրոպ Ավետիսյանը (օպերատոր):

Համագումարին իրենց մասնակցությունը բերեցին 2100 պատվիրակներ եվրոպական 126 եկեղեցիներից և Եվրոպայում Կաթոլիկ Եկեղեցու եպիսկոպոսների կոնֆերանսից:

Համաեվրոպական Էկումենիկ երրորդ համագումարի օրակարգում առաջադրված խնդիրները վերաբերում են Եկեղեցիների փոխհարաբերություններին, հասա-

րակությունների կյանքում առկա խնդիրների շուրջ Եկեղեցիների համընդհանուր դիրքորոշումներին, մարդկանց և ընտանիքների կյանքում հոգևոր արժեքների հիմնավորման խնդրին, կրոնների երկխոսությանը, Եվրոպական երկրների մերձեցմանն ու միավորմանը մշակութային և հոգևոր հարուստ ժառանգություն ունեցող Եվրոպական աշխարհամասում:

Մեպտեմբերի 4-ին Ռումինիայի Սիբիու քաղաքում, Մարե հրապարակում, Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու 21 անդամներից կազմված պատվիրակությունը ներկա գտնվեց Համաեվրոպական Էկումենիկ երրորդ համագումարի ողջույնի և բարիգալստյան արարողությանը:

Արարողությունը բացվեց «Քրիստոսի Լույսը ծագում է ամենքի վրա» շարականի երգեցողությամբ, ապա Եվրոպական Եկեղեցիների Կոնֆերանսի փոխնախագահ Մարգարեթ Իգբերգը (Շվեդիա) և Եվրոպայի կաթոլիկ եպիսկոպոսների խորհրդի փոխնախագահ կարդինալ Իոսիֆ Բոզանիկը (Խորվաթիա) ողջունեցին հրապարակում հավաքված Եվրոպական Եկեղեցիների Կոնֆերանսի անդամ հարյուր քսանհինգ եկեղեցիների և Կաթոլիկ Եկեղեցու՝ Եվրոպայի երեսունչորս երկրների կոնֆերանսների պատվիրակություններին:

Ողջույնի խոսքով հանդես եկան նաև Ռումինիայի տեղական Եկեղեցիների առաջնորդները՝ Սիբիուի արքեպիսկոպոս և Տրանսիլվանիայի միտրոպոլիտ Լավրենտիու Սթեզան, Աուսբուրգի հարանվանության Բողոքական Եկեղեցու եպիսկոպոս Քրիստոֆ Քլայնը և Ալբա Իուլյայի կաթոլիկ արքեպիսկոպոս Գիորգի Յակուբինյին:

Համագումարի մասնակիցներին բարի գալուստ մաղթեց Սիբիուի քաղաքապետ Կլաուս Յոաննիսը:

Արարողության ավարտին քաղաքի գեղարվեստական խմբերը հանդես եկան ազգային երգ ու պարով:

Մեպտեմբերի 5-ին Ռումինիայի Սիբիու քաղաքում տեղի ունեցավ Համաեվրոպական Էկումենիկ երրորդ համագումարի պաշտոնական բացումը:

Մասնակիցները նախ լռությամբ հարգեցին Ռումին Ուղղափառ Եկեղեցու հովվապետ երջանկահիշատակ Թեոկտիստ Պատրիարքի հիշատակը: Ապա կատարվեց աղոթքի Էկումենիկ արարողություն, որի ընթացքում տարբեր լեզուներով հնչեցին աղոթքներ, Սուրբգրային ընթերցվածքներ և հոգևոր օրհներգեր:

Աղոթասացության ընթացքին Տիեզերական Պատրիարք Նորին Սրբություն Բարդուղիմեոս Ա-ն իր խորհրդածությունները փոխանցեց համագումարի հսկայական վրանի ներքո հավաքված 2500 պատվիրակներին ու բազմաթիվ դիտորդներին: Տիեզերական Պատրիարքն իր խոսքում անդրադարձավ Եկեղեցիների առաքելությանը Եվրոպայի ապագայի կերտման, մարդ արարածի առջև ծառացած մարտահրավերների և ընկերային կյանքում առաջ եկած խնդիրների հաղթահարման գործում, ինչպես նաև Եկեղեցիների միջև հաղորդության և քրիստոնեական միության վերականգնման անհրաժեշտությանը: Պատրիարքն ասաց, որ ակնկալում է, որ Էկումենիկ այս համագումարն իր դրական եզրահանգումներով և քայլերով կնպաս-

տի նշյալ նպատակների իրագործմանը և իր նպաստը կբերի Էկումենիկ շարժման նպատակայնության խնդրում Եկեղեցիների տարաձայնությունների հարթմանը, ինչպես նաև Եկեղեցիները, լուսավորված Քրիստոսի լույսով, համաձայնության կզան քրիստոնեական միության ընդունելի սահմանման և կերպի շուրջ:

Բացման արարողությունն սկսվեց Ռումինիայի նախագահ տիար Տրայան Բասեսկուի ողջույնի խոսքով: Համաեվրոպական Էկումենիկ առաջին և երկրորդ համագումարների (Բազիլ, Շվեյցարիա - 1987 թ. և Գրաց, Ավստրիա - 1997 թ.) մասին «Բազիլից մինչև Սիբիու» ֆիլմի ցուցադրումից հետո համագումարին իրենց ուղերձները հղեցին Եվրոպայի կաթոլիկ եպիսկոպոսների խորհրդի նախագահ կարդինալ Պիտեր Էրդյոն և Եվրոպական Եկեղեցիների Կոնֆերանսի նախագահ Վեր. Ժան Արնոլդ դե Կլերմոնտը:

Համագումարին ողջունեցին Ռումինիայի տեղական Եկեղեցիների ներկայացուցիչները՝ Ռումին Եկեղեցու պատրիարքական տեղապահ, Մոլդովայի և Բուկովինայի միտրոպոլիտ Դանիելը, Բուխարեստի կաթոլիկ արքեպիսկոպոս Իոան Ռոբուն և Ռումինիայի Բարենորոգչական Եկեղեցու եպիսկոպոս Լացլո Տյոկեզը:

Համագումարի առաջին օրը նվիրված էր «Քրիստոսի Լույսը և Եկեղեցին» թեմային: Օրվա թեմայի շուրջ բանախոսությամբ հանդես եկան Քրիստոնեական միության խրախուսման պապական խորհրդի նախագահ կարդինալ Վալտեր Կասպերը, Մոսկվայի Պատրիարքության Արտաքին հարաբերությունների բաժնի նախագահ, Մմուլենսկի և Կալինինգրադի միտրոպոլիտ Կիրիլը և Գերմանիայի Բողոքական Եկեղեցիների միության նախագահ եպիսկոպոս Վոլֆգանգ Հյուբերը: Կեսօրից հետո տեղի ունեցան խմբային քննարկումներ «Միություն», «Ոգեղենություն» և «Վկայություն» թեմաներով:

Սեպտեմբերի 6-ին Համաեվրոպական Էկումենիկ երրորդ համագումարը շարունակեց իր աշխատանքը: Առավոտյան աղոթքի Էկումենիկ արարողության ավարտին Մուրբերգային ընթերցվածքի շուրջ քարոզեց Միլանի արքեպիսկոպոս, կարդինալ Դիոնիջի Տետտամանցին:

Համագումարի երկրորդ օրվա թեման էր «Քրիստոսի Լույսը և Եվրոպան»: Ռումինիայի Մշակույթի և կրոնից գործոց նախարարը համագումարի մասնակիցներին ներկայացրեց Ռումինիայի վարչապետ Կալին Պոպեսկու-Տարիչանի ողջույնի խոսքը: Օրվա հիմնական բանախոսն էր Եվրահանձնաժողովի ղեկավար Մանուել Բարոզոն: Եվրոպայի և եվրոպական տարբեր գործընթացների շուրջ իր մտորումները ներկայացրեց Եվրոպայի Խորհրդի Խորհրդարանական Վեհաժողովի նախագահ Ռենե վան դեր Լինդենը:

Թեմայի շուրջ բանախոսեցին նաև Տիրանայի և Համայն Ալբանիայի Արքեպիսկոպոս Անաստասիոսը և Անգլիկան Եկեղեցուց՝ Լոնդոնի եպիսկոպոս Ռիչարդ Չարտենսը:

Լիագումար նիստից հետո Հայ Եկեղեցու պատվիրակները մասնակցեցին խմբային քննարկումներին, որոնք ընթացան «Եվրոպա. մասնակցություն Եվրոպայի կառուցմանը», «Կրոններ. լինելով Եվրոպայի քաղաքացի և հավատացյալ» և «Արտա-

գաղթ. արտագաղթը և Եկեղեցիները՝ առիթ և մարտահրավեր Եվրոպայի միության և վերանորոգման» թեմաներով:

Սեպտեմբերի 7-ին Համաեվրոպական Էկումենիկ երրորդ համագումարը իր աշխատանքները շարունակեց «Քրիստոսի Լույսը և աշխարհը. Արարչագործություն, արդարություն և խաղաղություն» նյութի շուրջ: Օրվա խորհրդի շուրջ հիմնական բանախոսն էր պրոֆ. Անդրեա Ռիկարդին (Սուրբ Էդիջիոյի համայնք, Իտալիա):

Առավոտյան աղոթքից հետո համագումարի մասնակիցներին իր հոգևոր փորձառության և համագումարի կարևորության մասին խոսեց Հայ Եկեղեցու պատվիրակներից Տ. Գևորգ աբեղա Սարոյանը:

Կեսօրից հետո խմբային քննարկումներն ընթացան «Արարչագործություն. Աստծո արարչագործության խնամք», «Արդարություն. արդարության մարգարեությունը Քրիստոսի Լույսի ներքո՝ Եվրոպան և աշխարհը» և «Խաղաղություն» թեմաներով:

Ռումինիայի Սիբիու քաղաքում ընթացող Համաեվրոպական Էկումենիկ երրորդ համագումարին տարբեր Եկեղեցիների հովվապետեր հղել էին իրենց պատգամները: Հռոմի Սրբազան Քահանայապետ Բենեդիկտոս ԺԶ Պապի և Քենթերբերիի Արքեպիսկոպոս Ռոուան Վիլյամսի ուղերձների հետ մեկտեղ մասնակիցներին ներկայացվեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ծայրագույն Պատրիարք և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնության խոսքը, որն ընթերցեց ԱՄՆ հայոց Արևելյան թեմի Միջեկեղեցական հարաբերությունների պատասխանատու և ԱՄՆ-ի Եկեղեցիների Խորհրդի նախագահ Գերաշնորհ Տ. Վիգեն արքեպիսկոպոս Այքազյանը:

Հայրապետական պատգամում մասնավորաբար ասվում է. *«Համայն հայության հոգևոր կենտրոն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից Մեր քրիստոնեական սիրո ողջույններն ենք բերում Սիբիու քաղաքում հավաքված ժողովականներիդ՝ աղոթելով, որ Եվրոպական Եկեղեցիների և Եվրոպայում Կաթողիկ Եկեղեցու եպիսկոպոսների կոնֆերանսների կողմից նախաձեռնված Համաեվրոպական Էկումենիկ երրորդ հավաքը Տիրոջ զորակցությամբ արդյունավորվի նորանոր հաջողություններով Քրիստոսի Եկեղեցու միության ճանապարհին: Աղոթում ենք, որպեսզի Ամենակալ Տերն օրհնի և Իր բարի հայացքի ներքո պահի ու պահպանի համագումարը հյուրընկալող երկրի՝ Ռումինիայի ժողովրդին, եկեղեցիներին ու իշխանություններին՝ բարօր և պայծառ օրեր պարգևելով նրանց:*

Արդիական են Համաեվրոպական Էկումենիկ երրորդ համագումարի օրակարգում առաջադրված խնդիրները, որոնք վերաբերում են մեր Եկեղեցիների փոխհարաբերություններին, հասարակությունների կյանքում առկա խնդիրների շուրջ Եկեղեցիների համընդհանուր ձայնին, մարդկանց և ընտանիքների կյանքում հոգևոր արժեքների հիմնավորմանը, կրոնների երկխոսությանը, Եվրոպական երկրների մերձեցմանն ու միավորմանը մշակութային և հոգևոր հարուստ ժառանգություն ունեցող Եվրոպական աշխարհամասում:

Արդի մեր կյանքում սակավ չեն Եկեղեցիների առջև ծառացած մարտահրավերները: Ականատես ենք մարդկային խաղաղ փոխհարաբերությունների և սիրո պակասին հասարակական կյանքում, քաղաքական նպատակներով հոգևոր-բարոյական

արժեքների ոտնահարման ու չարաշահման երևույթների: Անտեսված են մարդու իրավունքները, և վտանգված է կրոնական ազատությունը Եվրոպական առանձին երկրներում: Բնապահպանական խնդիրներով և երկրագնդի կլիմայի փոփոխության աճող ահագանգով պատված է ամենքիս հոգին:

Գիտակցելով պատմությունից ժառանգած մեր տարբերություններն ու յուրահատկությունները, խնդրամատույց Տիրոջ շնորհներին շարունակելու երկխոսությունը աստվածաբանական հարցերի շուրջ, ուժ գտնենք հաշտությամբ և համատեղ ջանքերով դիմագրավելու Եկեղեցուն և ժողովուրդներին նետված մարտահրավերները, այն հավատով ու վստահությամբ, որ Մեր հասարակությունների փոխակերպման ու վերանորոգման գործում անհերքելի է Քրիստոսի լույս հավատքից ու Նրա սկզբունքներից բխող Եկեղեցիների համատեղ ձայնն ու վկայությունը:

Բարի ընթացք «Քրիստոսի Լույսը շողում է բոլորի վրա» խորագիրը կրող Համաեվրոպական էկումենիկ երրորդ համագումարին: Մաղթում ենք, որպեսզի փոխըմբռնման և փոխադարձ հարգանքի հիմքի վրա դրված համագործակցության շնորհիվ ու Քրիստոսառաք ողջախոհությամբ լցված, լուծումներ փնտրեք Ձեր առջև դրված խնդիրներին: Թող Տերը օրհնի և պտղաբեր դարձնի Ձեր բարի գործը»:

Սեպտեմբերի 8-ին Սիբիու քաղաքի Սուրբ Հովհաննես Եկեղեցում, հանդիսապետությամբ Ռումինիայի և Բուլղարիայի հայոց թեմերի բարեջան առաջնորդ Տ. Տիրայր արքեպիսկոպոս Մարտիրոսյանի և մասնակցությամբ Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու պաշտոնական պատվիրակության, մատուցվեց Սուրբ և Անմահ Պատարագ: Պատարագիչն էր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի միաբան Գերաշնորհ Տ. Անուշավան եպիսկոպոս Ժամկոչյանը:

Սուրբ Պատարագի ընթացքին ներկա հավատացյալներին, համագումարի մասնակիցներին ողջունեց Տիրայր Սրբազանը՝ ներկայացնելով Հայ Եկեղեցու առաքելությունը հայոց կյանքում և Ռումինիայի հայոց թեմի պատմությունը: Սրբազան Հայրն իր խոսքում անդրադարձավ քրիստոնյայի կյանքում Լույսի խորհրդին:

Սուրբ Պատարագի ավարտին հայոց պատվիրակությունը մասնակցեց լիագումար նիստին, որին ներկայացվեցին երեք օրերի ընթացքում տարբեր թեմաների շուրջ ծավալված քննարկումների արդյունքները:

Համագումարն ընդունեց ուղերձ՝ «Քրիստոսի Լույսը շողում է ամենքի վրա» նշանաբանով:

Համաժողովը եզրափակվեց Եվրոպական Եկեղեցիների Կոնֆերանսի նախագահ Վեր. Ժան Արնոլդ դե Կլերմոնտի և Եվրոպայի կաթոլիկ եպիսկոպոսների խորհրդի նախագահ կարդինալ Պիտեր Էրդյոյի ամփոփիչ խոսքով:

ՄԱՅՐ ԱԹՐԱՆ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾՆԻ
ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ